

Til:

Rovviltnemnda i region 6
v/ Statsforvalteren i Trøndelag
sftlpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Saksnummer: 2022/11128

Dato: 01.03.2023

Innspill til forvaltningsplan for rovvilt i region 6

NOAH – for dyrs rettigheter sender med dette innspill til arbeidet med ny forvaltningsplan for rovvilt i region 6.

Innledende kommentarer

De fire store rovdyrartene (ulv, bjørn, gaupe og jerv) er kategorisert som sterkt eller kritisk truet på norsk rødliste, hvilket betyr at de har enten høy eller ekstrem høy risiko for å dø ut fra Norge. Rovviltnemnda har en sentral rolle i å ivareta bestandene av store rovdyr og bidra til at artene ikke blir utryddet fra norsk natur. NOAH mener derfor at forvaltningsplanen bør inkludere et konkret mål om at bestandene av store rovdyr skal øke i regionen og komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan man vil oppnå dette målet. Utrolig nok finnes det ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av store rovdyr i dag, og hvordan man skal få rovdyrene vekk fra rødlista. Derimot foreligger en slik forvaltningsplan for fjellrev. NOAH mener at det ikke er noe faglig eller juridisk grunnlag til å gjøre en slik forskjell mellom forvaltning av arter. Tvert imot er Norge forpliktet til å beskytte ulv, bjørn, jerv og gaupe på samme måte som fjellrev, og det bør jobbes hardt for at de ikke lenger skal befinne seg i sterkt truet og kritisk truet status.

NOAH minner om at Norge nylig var med på å vedta en ny global naturavtale som er gjeldende for landene som har undertegnet FNs konvensjon om biologisk mangfold. I avtalen er det satt et

konkret mål om å «Sikre hastetiltak for å stanse menneskelig induisert utryddelse av kjente truede arter og for bevaring av arter, spesielt truede arter, for å vesentlig redusere risikoen for utryddelse, samt å opprettholde og gjenopprette det genetiske mangfoldet innenfor og mellom populasjoner av lokale, ville og domestiserte arter for å opprettholde deres tilpasningspotensiale (...) og effektivt administrere interaksjoner mellom mennesker og ville dyr for å minimere konflikter mellom mennesker og ville dyr for sameksistens».¹ Avtalens ordlyd er helt tydelig på at truede bestander skal beskyttes og menneskeskapt desimering skal umiddelbart stoppes. NOAH understreker at skyting av truede rovdyr strider med den nye naturavtalen.

I lys av naturkrisen og at Norge har undertegnet en naturavtale for å hindre utryddelsen av ville dyr, mener NOAH at forebyggende tiltak som ikke innebærer skyting av dyr trenger langt større fokus i rovviltforvaltningen. Det satses betydelige summer av penger på utvikling av beredskaper til å skyte dyr, men nesten ingen ressurser er brukt på utvikling av løsninger som reduserer tap av beitedyr til rovdyr uten at rovdyr skytes. Fokus på skyting av rovdyr er heller ikke en rimelig fremgangsmåte i en situasjon hvor regelverket gir adgang til å felle dyr kun unntaksvis, siden både Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven som utgangspunkt forbyr skyting av de truede rovdyrartene. Det bør heller være et overordnet mål om økt aksept og toleranse for rovdyr i Norge, og et langt større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak i rovviltforvaltningen. Det bør ikke tillates skadefelling og jakt på store rovdyr så lenge de er kategorisert som sterkt/kritisk truet på rødlista. I tillegg må bestandsmålene brukes som minimumsmål, ikke maksimumsmål slik det er i dag. Bestandsmål er ifølge biologisk definisjon et minimumsmål man bruker for å få en bestand *ut av truet status*. Det skal ikke være et tak for å holde bestandene av store rovdyr på rødlista i evig tid.

Utdypende kommentarer

1. Forvaltningsplanen må være kunnskapsbasert og ta utgangspunkt i rovdyrenes biologi

NOAH vil uttrykke stor bekymring over mangel på forståelse for rovdyrenes biologi og atferd i planleggingen og gjennomføringen av rovviltforvaltningen. Slik forvaltningen fungerer nå ved at rovdyr skytes ved såkalt «skadefelling» så fort det er tatt beitedyr, er ikke effektivt for

¹ Kunming-Montreal Global biodiversity framework. Montreal, Canada, 7-19 December 2022. TARGET 4: “Ensure urgent management actions to halt human induced extinction of known threatened species and for the recovery and conservation of species, in particular threatened species, to significantly reduce extinction risk, as well as to maintain and restore the genetic diversity within and between populations of native, wild and domesticated species to maintain their adaptive potential, including through in situ and ex situ conservation and sustainable management practices, and effectively manage human-wildlife interactions to minimize human-wildlife conflict for coexistence.”

beskyttelse av beitedyr. Skadefelling vil ikke være effektivt for å gjøre noe med den «vedvarende skadesituasjonen» så lenge det finnes rovdyr i Norge og Sverige. Det vil alltid forekomme rovdyr og vedvarende skyting vil ikke endre den situasjonen. Rovdyrangrep vil skje så lenge man fortsetter å slippe forsvarsløse husdyr i naturen. Å skyte hvert rovdyr som tar husdyr, er ikke en bærekraftig løsning. Hvert år påføres også tusenvis av sauer lidelse i utmarka uten at det har noe med rovdyr å gjøre. Dette utgjør 80 % av tapene. Det er helt meningsløst at det er langt større fokus på skyting av rovdyr, fremfor å gjøre noe med den største delen av tapet av beitedyr.

NOAH understreker videre at ved å skyte alle rovdyr som vandrer utenfor forvaltningsområdene, gis det ikke rom for vandring, noe rovdyr er helt avhengig av for å overleve. Generelt mener vi at rovdyr må tillates å vandre nettopp fordi det er den eneste måten å tilføre nye gener og sørge for at det er mulighet for enslige foreldre å danne nye par.

2. Større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak

NOAH mener det må være langt høyere terskel for å gi skadefellingstillatelse, både innenfor og utenfor forvaltningssonene for rovvilt. Prioritering av letale metoder er en politisk beslutning i Norge, men etter NOAHs mening er det for tiden ikke basert på vitenskapelig grunnlag eller på en langsiktig visjon om hvordan man effektivt kan dempe konfliktene mellom rovdyr og næringsinteresser. En av hovedkonklusjonene fra studiene om hvordan å redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak, i stedet for reaktive tiltak (som felling er).^{2 3} Selv om permanente forebyggende tiltak kan virke dyrere når de settes i gang, er de ikke det på lang sikt, samtidig som at de er mer effektive i et langtidsperspektiv. Det finnes ikke noe vitenskapelig bevis for at skyting av rovdyr fungerer for å redusere konflikter mellom rovdyr og menneskelige interesser.⁴ Studier har funnet at de mest effektive tiltakene for å beskytte beitedyr mot predatorer er elektriske gjerder, vokterdyr, kalvingskontroll (forkorte kalvingssesongen og begrense muligheten for kalver til å beite på åpne beiteområder) og fysisk avskrekkende midler.⁵ I tillegg er det åpenbart at å skille rovdyr og beitedyr i tid og rom er svært effektivt for å hindre tap av beitedyr til rovdyr.

NOAH mener forvaltningsplanen trenger gode strategier for forebyggende tiltak som er ikke-letale, altså tiltak som ikke innebærer skyting av rovdyr. Det bør i mye større grad lages strategier for bruk av rovviltavvisende gjerder som vedlikeholdes, beredskapsbeiter slik at man

² Rigg, R., Findo, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280.

³ Karlsson, J., & Johansson, Ö. (2010). Predictability of repeated carnivore attacks on livestock favours reactive use of mitigation measures. *Journal of Applied Ecology*, 47(1), 166-171

⁴ <https://www.science.org/content/article/no-proof-shooting-predators-saves-livestock>.

⁵ Khorozyan, Igor & Waltert, Matthias. (2019). A framework of most effective practices in protecting human assets from predators. *Human Dimensions of Wildlife*. 24. 380-394. [10.1080/10871209.2019.1619883](https://doi.org/10.1080/10871209.2019.1619883).

kan ta hensyn til streifområder, ly om natten (da rovdirene er mest aktive om natten), utvidet tilsyn, flaggliner, vokterhund, flytting av sau til områder uten rovdyr, bruk av skremmeapparater og tidlig nedsanking. Det gis flest skadefellingstillatelser i beitesesongen på sommeren, derfor bør Statsforvalteren og rovviltnemnda sørge for at ikke-letale forebyggende tiltak er gjort klart før beitesesongen, slik at det raskt kan settes i gang om det dukker opp rovdyr i områder med beitedyr. NOAH opplever at ikke-letale tiltak svært sjeldent har vært utprøvd tilstrekkelig før det gis skadefellingstillatelse. Dette strider med vilkåret i naturmangfoldlovens § 18 om at det kun gis adgang til skadefelling dersom vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Statsforvalteren skriver i de fleste skadefellingsvedtak at «det ikke er hensiktsmessig eller praktisk mulig å gjennomføre forebyggende tiltak på dette tidspunktet», uten at andre tiltak er reelt utprøvd. Dette problemet må tas tak i før beitesesongen er i gang, slik at ikke-letale tiltak kan igangsettes raskt i akutte «skadesituasjoner». I tillegg bør man hente erfaring fra andre land hvor det er ansatt egne team som rykker ut i områder hvor rovdyr har tatt beitedyr og for eksempel setter opp flaggliner.

Flaggliner («fladry») er et tiltak som har vist seg svært effektivt i forebyggende arbeid i blant annet USA⁶, særlig for å unngå ytterligere skader ved en lokalitet. I Norge kan NOAH imidlertid ikke se at dette er forsøkt anvendt som forebygging i særlig grad – tvert imot bruker man det i jakt på ulv. NOAH ser det som et paradoks at et hinder som viser seg å være så sterkt at det effektivt hindrer ulven å flykte fra livsfare, ikke brukes i avskrekking av ulv som forebyggende tiltak, selv om det benyttes til dette i andre land.

NOAH vil også trekke frem bruk av vokterhunder som forebyggende tiltak. Dette har vist seg svært effektivt for beskyttelse av beitedyr mot rovdyr i Slovakia. Som i Norge, er beitet i Slovakia vanligvis ikke gjerdet og beiteområdene er oppdelt med skog. Sikring av hele beiteområder med rovdryrsikker gjerding er uakseptabelt for de fleste bønder i Slovakia, så vokterhunder har vært det beste alternativet for flokkbeskyttelse der ulv er tilstede. Det fremgår at skader per rovdyr er lavere i Slovakia enn for eksempel i Norge hvor ulvebestanden er mindre i antall. Det er også rapportert fra Romania at selv unge vokterhunder har vist å redusere predasjon og forhindre såkalt “surplus killing” ved å aktivt avvise rovdyr.⁷

Det er kun fantasien som setter grenser for «skremser» ved bruk av lys og lyd: Kenyanske Richard Turere fant opp «lion lights» da han var 13 år – et effektivt lys-gjerde som skremmer vekk løver fra kyr.⁸ Det er opp til myndighetene å sette sammen et team eller en forskningsgruppe som kan vurdere hvilke tiltak som vil være effektive for norske forhold. Det

⁶ Treves A, Krofel M, McManus J. Predator control should not be a shot in the dark. *Front Ecol Environ*. 2016; 14(7):380±8.

⁷ Mertens & Promberger (2001). Economic aspects of large carnivore-livestock conflicts in Romania.

⁸ https://www.ted.com/speakers/richard_turere.

bør være mennesker med spesifikk kompetanse som har ansvar for å gjennomføre ikke-letale forebyggende og konfliktdempende tiltak.

NOAH understreker at ikke-selektiv felling av rovdyr har kun kortsiktig effekt og er ikke effektivt med hensikt å forhindre ytterligere angrep. Dette er på grunn av at det vandrer inn andre individer av den samme arten i området. En undersøkelse gjennomført i Spania kom til at felling av ulv er kontraproduktiv fra et skadehåndterings- og bevaringsperspektiv.⁹ Studien anbefalte å sette fokus på bedre dyreholdpraksis (ubeskyttet husdyr er mer utsatt for predasjon). Studien baserte seg på flere nye vitenskapelige publikasjoner og konkluderte med at felling av bestander av store rovdyr er uberettiget av vitenskapelige grunner. Felling undertrykker visse egenskaper i rovdyr og endrer dermed rovdyrenes rolle i økosystemet. Forskerne påpekte dessuten at gjennomføring og utfall av forvaltningstiltak rettet mot store rovdyr bør vurderes av etiske grunner.

Videre er det bevis fra flere forskningsstudier at lokale forhold, ikke antallet rovdyr, spiller en nøkkelrolle for å redusere omfanget av tap til rovdyr.¹⁰ Forskning gjennomført i Slovakia konkluderer med at faktorer forbundet med økt risiko for tap av beitedyr er blant annet landskapstrekk, avstand til skogdeksel, redusert tilgjengelighet av ville byttedyr og mangel på menneskelig tilstedeværelse.¹¹ I stedet for kunstig fjerning av rovdyr gjennom felling, vil endring av miljøet hvor beitedyrene befinner seg være mer effektivt. Dette kan for eksempel være å gi beitedyrene flere muligheter for gjemsel, og ly om natten da risikoen for at rovdyr tar beitedyr øker.

3. Hovedfokus på felling av rovdyr øker konflikten og forskyver holdninger overfor dyr generelt

NOAH mener at det ikke er noe grunnlag for å hevde at skyting av rovdyr vil bidra til å lindre den psykososiale «belastningen» som noen innbyggere vil kunne oppleve i områder med rovdyr. Det finnes ikke dokumentasjon på hvor stor del av befolkningen som synes rovdyr er en «belastning», og hvor stor del av befolkningen som tvert imot synes at jakt på truede rovdyr er en belastning. NOAH mener at myndighetene skaper en forventning hos grupper i allmennheten at rovdyrene skal «forvaltes» etter de har oppnådd et konkret antall av individer, spesielt når det henvises til kun generelle sosialøkonomiske og psykososiale hensyn som begrunnelse for

⁹ Fernández-Gil, A., Naves, J., Ordiz, A., Quevedo, M., Revilla, E., & Delibes, M. (2016). Conflict misleads large carnivore management and conservation: brown bears and wolves in Spain. *PLoS ONE*, *11*(3), e0151541., s 10.

¹⁰ Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, *45*(2), 272-280.

¹¹ Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, *45*(2), 272-280. Se også: Mech et al., 1988. The Arctic Wolf: Living with the pack.

bestandsreduksjon. Dette ser man et eksempel på i den nåværende forvaltningsplanen i region 6 hvor det står at kvote for kvotejakt fastsettes på grunnlag av «*Den samlede belastningen av alle rovviltarter inkl.kongeørn (...)*». Dette i seg selv er en udokumentert påstand, og det skaper konflikt og mistillit til myndigheter når den forventningen ikke oppfylles. Med en slik omtale skaper myndighetene en forventning i visse deler av befolkningen om at det skal skytes rovdyr når bestanden ligger over et visst antall, selv om det ikke finnes noen juridisk hjemmel for skyting. I lys av dette ville den første og mest effektive løsningen være å stoppe å skape en slik forventning av bestandsregulering.

Når rovviltnemnda kontinuerlig setter hovedfokuset på felling av rovdyr fremfor å finne andre løsninger, forskyver dette holdninger overfor dyr generelt i samfunnet. Dette kan påvirke hvordan mennesker behandler dyr og innvirker på dyrevelferd i hverdagslivet. Vi mener at skiftet til andre ikke-letale løsninger i rovviltforvaltningen kan ha en bredere positiv holdningsskapende effekt i samfunnet. Dette kan oppfordre mennesker til å se på eventuelle konfliktsituasjoner med empati og forståelse for andre arter.

NOAH anbefaler at det rettes langt større fokus på å øke toleransen for tilstedeværelsen av rovdyr i region 6. Dette bør innebære aktivt engasjement for å øke forståelsen, kunnskap og aksept for rovdirene, samtidig som det må legges til rette for sameksistens mellom mennesker og tamdyr på den ene siden og rovdyr på den andre siden. Dette vil også hjelpe med å håndtere problematikken rundt opplevelse av frykt og utrygghet blant deler av lokalsamfunnet. Det mangler en konsekvent forståelse om konfliktdemping, og det gis tilskudd til tiltak som ikke virker konfliktdempende, men i stedet har den motsatte virkningen (eksempelvis tilskudd til jakt på rovdyr). En gjennomgang av søknader om tilskudd til konfliktdempende tiltak i 2019 på Miljødirektoratets søknadssenter viser for eksempel at kun 18 % av midlene innvilget til søkere gikk til kunnskapsformidling om rovdyr, mens mer enn 28 % av midlene var rettet mot jakt på rovdyr. Dette viser at en stor del av fokuset ved tildeling av FK-tiltak er på jakt på rovdyr. Dette er feil bruk av offentlige midler. NOAH foreslår dermed at rovviltnemnda setter mål om å arbeide for å finne langsiktige og kunnskapsbaserte løsninger for videre reduksjon i tap av beitedyr til rovvilt.

NOAH anbefaler også at rovviltnemnda fokuserer på informasjonstiltak om økt toleranse for og positive holdninger til rovdirene. Det er sterkt forebyggende i henhold til konflikter med ville dyr at offentlige myndigheter gir informasjon og fremmer holdninger som skaper forståelse for artene, og toleranse for at også store rovdyr har rett til å eksistere. En viktig del av toleranseskapende arbeid er positiv omtale, og tilbakevisning av myter som kan skape frykt. Her har rovviltnemnda mulighet til å gå frem med et godt eksempel og tale for positive holdninger og

toleranse for rovdyr i den nye forvaltningsplanen. Rovviltnemnda har et viktig ansvar for at aksepten for truede rovdyr øker.

NOAH vil samtidig understreke at et flertall i befolkningen er positive til rovdyr. Opinionsundersøkelser utført de siste årene viser at flertallet i den norske befolkning ønsker levedyktige bestander av alle de fire store rovdyrartene. Dette gjelder også flertallet av de som lever i områder med rovdyr. En undersøkelse av Respons Analyse for NOAH høsten 2019 viser at et stort flertall av nordmenn sier seg enig i at «jakt på rødlistede dyr bør stanses»: 73 % er klart enige i dette, kun 6 % er imot. Hele 70 % av den norske befolkning er enig i at «Norge har en forpliktelse til å sørge for at ingen dyr i norsk natur er utrydningstruet».

Men effekten av de negative holdningene må demmes opp for ved informasjon. NOAH anbefaler videre at rovviltnemnda unngår negativt ladede ord om rovdyr i den nye forvaltningsplanen. Ord som belastning, rovvilttrykket, utfordring, drept og skadegjører bidrar til å skape et negativt fokus på rovdyr som et «problem». Dette negative synet på rovdyr stemmer ikke overens med det flertallet i den norske befolkning mener. For mange er tilstedeværelse av rovdyr noe positivt som blir forbundet med økt livsglede, livskvalitet og naturglede. Mange personer blir også negativt påvirket av skyting av rovdyr, selv om disse ikke roper like høyt som andre grupper. Vi vet at i små bygder og småsteder er det en belastning å stå fram som positiv til rovdyr. Men disse personene finnes der, fordi det ser man gjennom spørreundersøkelser. Det er et flertall som ønsker rovdyr, også i de områder hvor rovdyrene allerede er. Og der har rovviltnemnda en viktig og stor oppgave i å ivareta alle grupper i samfunnet, ikke bare de som roper høyest.

4. Om soneinndelingen i region 6

Riksrevisjonen påpeker i sin undersøkelse av rovviltforvaltningen at både Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet (KLD) har hatt innvendinger mot forvaltningsplanen fordi den ikke er i samsvar med gjeldende regelverk og nasjonal rovviltpolitikk. Innvendingene handler om hvordan rovviltnemnda innretter rovviltsonene i regionen.¹² KLD ber nemnda utrede større overlapp av områder prioritert til store rovdyr, og forvaltningsplanens avgrensning av forvaltningsområde for bjørn må ha en størrelse som er egnet til å ivareta en stabil bjørnebestand. Dette må tas tak i umiddelbart, slik at sonene stemmer overens med artenes naturlige utbredelsesområder. Dersom ikke rovviltnemnda i region 6 forandrer på forvaltningsområdet for bjørn, slik KLD og Miljødirektoratet har påpekt at det bør, er dette et misbruk av mandatet og tilliten nemnda har. Oppgaven til nemnda er å sørge for at bestandsmålet for bjørn har best mulighet for å oppnås, noe som nemnda til nå på ingen måte har tilrettelagt for.

¹² Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen. Dokument 3:13 (2018-2019).

NOAH reagerer på at det skytes mye bjørn i region 6 selv om bestandsmålet ikke er nådd. NOAH klager på skadefellingstillatelser i samme områder hvert år (eksempelvis skadefelling på bjørn i Snåsa og Steinkjer kommuner), som beviser at skyting av bjørn (og andre rovdyr) har kun kortsiktig effekt. Problemet med at ubeskyttet sau slippes i områder hvor det befinner seg bjørn er kjent over tid i blant annet Snåsa og Steinkjer, men likevel blir det ikke igangsatt forebyggende tiltak for å bedre tilpasse beitenæringen til situasjonen. Siden dette er et tilbakevendende problem, med tilsvarende mønster over flere år, så er ikke dette et tilfelle som kan løses med skadefellingstillatelse. Det er snakk om tradisjonelle bjørneskader som myndighetene prøver å løse med feil virkemiddel. Det vil alltid komme rovdyr tilbake til området, derfor må ikke-letale forebyggende tiltak igangsettes (og gjøres klart før beitesesongen). NOAH mener at i lys av at verken det regionale eller nasjonale bestandsmålet for bjørn er nådd, bør det ikke under noen omstendigheter innvilges søknader om skadefellingstillatelse på bjørn i region 6.

NINA-Rapport 1952 sier også at svensk forvaltning av bjørn i grenseområdene inn mot Norge og rovviltsregion 6 har stor betydning for mulighetene til å oppnå det regionale bestandsmålet for bjørn i region 6. NOAH anbefaler derfor at nemnda tar initiativ til samarbeid med myndighetene på svensk side, for å få slutt på avskytingen av bjørn (spesielt binner).

NOAH ber videre at nemnda sørger for at jerveområdene har en arrondering som er koordinert med øvrige regioner knyttet til den sørvestnorske delbestanden. Miljødirektoratet har påpekt i sin uttalelse om forvaltningsplanen i region 5 i brev den 28.06.2022 (ref: 2020/14901) at:

«Den blå sonen i planen er blitt betydelig redusert ved denne revisjonen av forvaltningsplanen. Dette medfører at arealene som er prioritert for jerv og bjørn reduseres, sett opp mot tidligere plan. Endringene av sonene kan gi et tydeligere skille mellom viktige beiteområder og områdene som er prioritert for jerv og bjørn i region 5. For jerv medfører endringen at "korridoren" som har bidratt til å binde sammen forvaltningsområdene for jerv i Sør-Norge (region 3, 6 og 5) nå planlegges tatt vekk. Og videre at forvaltningsområdene som er avsatt for jerv i region 3 og deler av region 6 (Møre og Romsdal) framstår som en egen "forvaltningsområde øy", uten noen direkte forbindelse til den større østlige bestanden av jerv. Vi vil fraråde en slik endring.

Vi mener det er overordnede hensyn, som tilsier at det bør opprettholdes en forbindelse/korridor mellom jerveområdene i Oppland/Møre og Romsdal og den større østlige bestanden av jerv. Ansvaret for en slik forbindelsen må bæres av nemndene i region 3, 5 og 6 i fellesskap. Men i praksis er det forvaltningsplandokumentene i region 5 og/eller region 6, som må sikre at den sørvestnorske bestanden opprettholder en forbindelse østover.» (NOAHs understrekning).

Rovviltnemndene er altså nødt til å sørge for at det opprettholdes en korridor mellom forvaltningsområdene for jerv i Sør-Norge (region 3, 5 og 6). Det vil medføre alvorlige konsekvenser for jervebestanden om det ikke tillates vandring mellom forvaltningsregionene. Det betyr at rovdyr blir definert som skadedyr bare de beveger seg i et beiteprioritert område. Det er nødvendig å la de ville dyrene få mer rom, og gå bort fra kontrollpolitikken hvor mennesker skal bestemme hvor mange rovdyr vi skal ha og hvor rovdyrene skal befinne seg. Rovdyrene ser ikke menneskelige administrative grenser. I tillegg fører forfølgelse av mennesker til større og raskere endringer i ville dyrepopulasjoner enn andre selektive faktorer.¹³ Jakt har et stort potensial til å bli et kunstig selektivt press på reproduktiv strategi og hele livshistorien til store rovdyr.¹⁴ NOAH mener det er på høy tid at rovviltforvaltningen tar hensyn til kunnskap om jaktens økologiske effekter, og hvordan bestandens overlevelse påvirkes av jakt på lang sikt.

Den nåværende soneinndelingen i region 6 presenterer en politikk som er i strid med intensjonen i både naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Rovviltnemnda er forpliktet til å se nærmere på rovdyrenes biologi og atferdsmønster, samt bruk av leveområder, og velge soner ut i fra denne kunnskapen. Rovviltartene har behov for store arealer og sammenhengende forvaltningssoner. Derfor er det helt avgjørende at det legges til rette for større yngleområder uten konstant press fra beitende dyr og annen menneskelig aktivitet.

Konklusjon

NOAH ber rovviltnemnda ta tak i soneproblematikken umiddelbart, og sørge for større overlapp av områder prioritert til store rovdyr, at forvaltningsområdet for bjørn har en størrelse som er egnet til å ivareta en stabil bjørnebestand, og at det opprettholdes en korridor mellom forvaltningsområdene for jerv i regionene 3, 5 og 6. Dersom ikke rovviltnemnda i region 6 forandrer på soneinndelingen, slik Miljødirektoratet har påpekt at det bør, er dette et misbruk av mandatet og tilliten nemnda har.

NOAH anbefaler videre at rovviltnemnda inkluderer et konkret mål om at bestandene av store rovdyr skal øke i regionen og komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan man vil oppnå dette målet. I tillegg må det være et overordnet mål om økt aksept og toleranse for rovdyr, og mye større vekt på ikke-letale forebyggende tiltak i rovviltforvaltningen. Det bør ikke tillates skadefelling og jakt på rovdyrene så lenge de befinner seg i truet status på rødlista. Hovedkonklusjonen fra studier om konflikter mellom mennesker og rovdyr er at skyting ikke er effektivt for beskyttelse av husdyr. I tillegg mener NOAH at skyting av truede dyr drastisk øker

¹³ Darimont, C. T., S. M. Carlson, M. T. Kinnison, P. C. Paquet, T. E. Reimchen, and C. C. Wilmers. 2009. Human predators outpace other agents of trait change in the wild. *Proceedings of the National Academy of Sciences USA* 106:952–954.

¹⁴ Zedrosser, A., Pelletier, F., Bischof, R., Festa-Bianchet, M., & Swenson, J. E. (2013). Determinants of lifetime reproduction in female brown bears: early body mass, longevity, and hunting regulations. *Ecology*, 94(1), 231-240.

konfliktnivået fordi det faktisk bryter med Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Tilslutt oppfordrer NOAH til å slutte å omtale rovdyr med negativt ladede ord, og heller omtale dem på en måte som bidrar til å øke toleransen og aksept for rovdyr i norsk natur.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter

v/

Henriette Løkken Diesen (biolog)